

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

III kadencja

Prezes Rady Ministrów
RM 10-69-01

Druk nr 3035
Warszawa, 5 czerwca 2001 r.

Pan
Maciej Płażyński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku.

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

- o terminach zapłaty w obrocie gospodarczym.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Gospodarki.

Z poważaniem

(-) Jerzy Buzek

Projekt**U S T A W A****z dnia****o terminach zapłaty w obrocie gospodarczym.****Art. 1.**

- 1. Ustawę stosuje się do umów, których przedmiotem jest odpłatne dostarczanie towarów lub świadczenie usług przez małego przedsiębiorcę w rozumieniu ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. - Prawo działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 101, poz. 1178 oraz z 2000 r. Nr 86, poz. 958 i Nr 114, poz. 1193) na rzecz przedsiębiorcy nie posiadającego takiego statusu, z wyjątkiem umów, których przedmiotem jest:
 - 1) świadczenie usług związanych z wykonywaniem czynności bankowych,**
 - 2) świadczenie polegające na odpłatnym dostarczaniu towarów lub świadczeniu usług, finansowane w całości lub w części ze środków międzynarodowych instytucji finansowych, których Rzeczpospolita Polska jest członkiem lub z którymi ma podpisane umowy o współpracy, oraz ze środków pochodzących z bezzwrotnej pomocy Unii Europejskiej.****
- 2. Ustawę stosuje się także do osób wykonujących działalność gospodarczą określoną w art. 3 ustawy wymienionej w ust. 1.**
- 3. Ustawy nie stosuje się do umów, których jedną ze stron jest podmiot udzielający świadczeń zdrowotnych w rozumieniu art. 3 ustawy z dnia**

30 sierpnia 1991 r. o Zakładach Opieki Zdrowotnej (Dz.U. Nr 91, poz. 408, z 1992 r. Nr 63, poz. 315, z 1994 r. Nr 121, poz. 591, z 1995 r. Nr 138, poz. 682, z 1996 r. Nr 24, poz. 110, z 1997 r. Nr 104, poz. 661, Nr 121, poz. 769 i Nr 158, poz. 1041, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, Nr 117, poz. 756 i Nr 162, poz. 1115, z 1999 r. Nr 28, poz. 255 i 256 i Nr 84, poz. 935 oraz z 2000 r. Nr 3, poz. 28, Nr 12, poz. 136, Nr 43, poz. 489, Nr 84, poz. 948, Nr 114, poz. 1193 i Nr 120, poz. 1268), apteka lub hurtownia farmaceutyczna w rozumieniu ustawy z dnia 10 października 1991 r. o środkach farmaceutycznych, materiałach medycznych, aptekach, hurtowniach i Inspekcji Farmaceutycznej (Dz.U. Nr 105, poz. 452, z 1993 r. Nr 16, poz. 68 i Nr 47, poz. 211, z 1996 r. Nr 106, poz. 496, z 1997 r. Nr 28, poz. 152, Nr 43, poz. 272, Nr 60, poz. 369, Nr 88, poz. 554 i Nr 121, poz. 770, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 1999 r. Nr 70, poz. 778 oraz z 2000 r. Nr 12, poz. 136, Nr 50, poz. 599, Nr 96, poz. 1056 i Nr 120, poz. 1268).

Art. 2.

- 1. Dłużnik jest zobowiązany do spełnienia świadczenia pieniężnego na rzecz wierzyciela w terminie określonym w ustawie lub w umowie.**
- 2. Jeżeli strony w umowie przewidziały termin zapłaty dłuższy niż 30 dni, wierzyciel może żądać odsetek ustawowych w rozumieniu Kodeksu cywilnego, za okres począwszy od 31 dnia po spełnieniu swego świadczenia niepieniężnego i doręczeniu dłużnikowi faktury lub rachunku - do dnia zapłaty, ale nie dłuższy niż do dnia wymagalności świadczenia pieniężnego.**

Art. 3.

Jeżeli strony w umowie zastrzegły wyższe od ustawowych odsetki za opóźnienie, wierzyciel może żądać odsetek określonych w umowie za cały okres, o którym mowa w art. 2.

Art. 4.

Nie można przez czynność prawną wyłączyć lub ograniczyć roszczenia, o którym mowa w art. 2.

Art. 5.

Ustawa niniejsza nie narusza przepisów Kodeksu cywilnego o wymagalności świadczeń pieniężnych oraz o skutkach opóźnienia i zwłoki dłużnika.

Art. 6.

Ustawa wchodzi w życie po upływie trzech miesięcy od dnia ogłoszenia.

05/35/em

U Z A S A D N I E N I E

I. Zagadnienia ogólne.

Zgodnie z zasadą wolności umów, wyrażoną w art. 353¹ Kodeksu cywilnego, strony umowy mogą ułożyć treść stosunku prawnego według swojej woli. Mogą zatem w umowach wzajemnych określić swobodnie także czas spełnienia świadczenia na rzecz każdej ze stron. Jednakże zastrzeżenie w umowach długich terminów zapłaty za wzajemne świadczenie niepieniężne powoduje powstawanie często trudności finansowych, zwłaszcza dla małych przedsiębiorców, prowadząc niekiedy nawet do ich niewypłacalności. Zjawisko to pojawiło się w obrocie wraz z postępującą transformacją gospodarki, a w ostatnich latach uległo znacznemu nasileniu. Powszechne występowanie tego zjawiska i zaburzenia, jakie powoduje ono w gospodarce sprawiają, że niezbędne jest podjęcie działań ograniczających wykorzystywanie swobody kształtowania umów przez silniejszą ekonomicznie stronę umowy, w celu narzucenia słabszym partnerom długich terminów zapłaty za dostarczony towar lub wykonaną usługę.

Wskazane zagrożenia występują od szeregu lat także w praktyce gospodarczej krajów Unii Europejskiej. Konieczność ochrony przedsiębiorców przed skutkami ww. praktyk legła u podstaw dyrektywy nr 2000/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 29 czerwca 2000 r. w sprawie zwalczania opóźnionych płatności w transakcjach handlowych. Dyrektywa określa minimalny poziom środków, jakie kraje Unii Europejskiej są obowiązane wprowadzić przed dniem 8 sierpnia 2002 r. do swojego ustawodawstwa w celu zwalczania stosowanych w obrocie gospodarczym nadmiernie długich terminów płatności i opóźnień w zapłacie. Z treści dyrektywy wynika, że prawodawstwa krajowe mogą ustanawiać rozwiązania korzystniejsze dla wierzycieli niż minimum ochrony przewidzianej w dyrektywie. Ze względu na stosunkowo odległy jeszcze termin wdrożenia postanowień dyrektywy do prawa krajowego państw członkowskich, nie są znane przykłady konkretnych rozwiązań w tym zakresie.

Prawo polskie nie zawiera szczególnej regulacji terminów zapłaty w stosunkach gospodarczych ani nie przewiduje środków prawnych, które chroniłyby przed nieuzasadnionym przedłużaniem tychże terminów. W konsekwencji znajdują zastosowanie ogólne zasady wykonania zobowiązań przewidziane w Kodeksie cywilnym. Pogłębiona analiza istniejącego stanu prawnego w tym zakresie oraz porównanie polskich przepisów z treścią dyrektywy wskazują, że prawo polskie już teraz zapewnia wierzycielom ochronę ich interesów na wystarczającym poziomie, wymaganym przez dyrektywę.

Przedstawiany projekt ustawy nie jest zatem głównie spowodowany potrzebą dostosowania prawa polskiego do prawa UE, lecz, zgodnie z oczekiwaniami środowiska przedsiębiorców, jest podyktowany potrzebą ochrony tych uczestników obrotu gospodarczego, którym słaba pozycja ekonomiczna utrudnia, a nawet uniemożliwia wynegocjowanie z partnerem porównywalnych warunków umów.

Projektowana ustawa, jako efekt realizacji zadania objętego Harmonogramem działań Rządu na rzecz wspierania przedsiębiorczości i powstawania nowych miejsc pracy, jest regulacją podejmowaną w celu przeciwdziałania niekorzystnej dla gospodarki, pogłębiającej się skłonności dłużników do zalegania z zapłatą i nadmiernego wydłużania terminów zapłaty w obrocie gospodarczym, czego skutki ponoszą w największym stopniu mali przedsiębiorcy.

Założeniem projektowanej regulacji jest stworzenie warunków, aby opóźnienie w zapłacie nie było dla dłużnika atrakcyjnym sposobem finansowania własnej działalności. Projekt ustanawia instrumenty prawne, które - bez naruszania ogólnych zasad prawa zobowiązań - będą mobilizowały dłużników do szybkiej zapłaty, zapewniały wierzycielom rozsądną rekompensatę za oczekiwanie na spełnienie należnego im świadczenia wzajemnego, gwarantowały - niezależnie od pozycji ekonomicznej stron - poszanowanie ekwiwalentności świadczeń w umowach wzajemnych.

Projekt nie stosuje rozwiązania proponowanego w dyrektywie UE nr 2000/35 co do wprowadzenia klauzuli niedozwolonej w umowach, w których ustalono

rażąco długi termin zapłaty korzystny dla jednej ze stron. Jest to rozwiązanie do ogólniejszej regulacji w Kodeksie cywilnym. Przewidziana w projekcie zapłata za korzystanie przez dłużnika z pieniędzy należnych wierzycielowi realizuje cel dyrektywy - zachowanie równowagi między prawami i obowiązkami stron oraz zasad uczciwego obrotu.

Celem ustawy jest ustalenie standardu ochrony wierzycieli - małych przedsiębiorców, przez ustawową konwersję długu pieniężnego z umowy w quasi kredyt. Ustawa łączy konwersję tylko z umowami, w których przewidziano termin zapłaty dłuższy niż 30 dni. Nie narusza przy tym generalnej zasady swobody zawierania umów i kształtowania ich treści wyrażonej w artykule 353¹ Kodeksu cywilnego. Aby zrealizować ten cel przyjęto w projekcie, że po upływie określonego w ustawie terminu, na wezwanie wierzyciela, dłużnika obciąża obowiązek zapłaty odsetek za korzystanie z cudzego kapitału, niezależnie od tego, czy nadszedł już umowny termin zapłaty. Jednocześnie oznacza to, że odsetki nie pełnią funkcji sankcji opóźnienia lub zwłoki, a stanowią rekompensatę dla wierzyciela. Przesłanki i skutki opóźnienia oraz zwłoki dłużnika podlegają nadal - co do zasady - regulacji Kodeksu cywilnego. Dlatego należy zaznaczyć, że przepisy projektowanej ustawy mieszczą się w obszarze stanowiącym tradycyjnie przedmiot regulacji Kodeksu cywilnego, zwłaszcza jego postanowień dotyczących wykonywania zobowiązań. W związku z tym zagadnienia podlegające regulacji powinny być rozstrzygane na gruncie Kodeksu, przez uzupełnienie jego przepisów. Ponieważ jednak ze strony środowiska gospodarczego są zgłaszane postulaty jak najpilniejszego unormowania kwestii związanych z funkcjonowaniem w obrocie nadmiernie wydłużonych terminów zapłaty, zdecydowano o opracowaniu projektu ustawy o charakterze interwencyjnym, co jest uzasadnione potrzebą zapewnienia ochrony najsłabszym ekonomicznie małym przedsiębiorcom.

Przyjęcie ustawy w prezentowanym kształcie pozwoliłoby na dokonanie oceny skutków jej wprowadzenia przed podjęciem decyzji o rozpoczęciu prac nad przeniesieniem jej treści do Kodeksu cywilnego.

II. Uzasadnienie szczegółowe.

Do art. 1.

Przepis określa zakres podmiotowy i przedmiotowy ustawy. Od strony podmiotowej chodzi o umowy, w których po stronie dostawcy/usługodawcy występują mali przedsiębiorcy, w rozumieniu ustawy - Prawo działalności gospodarczej, a stroną zobowiązaną do zapłaty są przedsiębiorcy nie posiadający takiego statusu. Poza zakresem projektowanej regulacji pozostają wszystkie umowy zawierane z udziałem konsumentów. Ograniczenie zakresu podmiotowego ustawy jest uzasadnione potrzebą zapewnienia ochrony małym przedsiębiorcom, którzy są szczególnie narażeni na negatywne konsekwencje nadużywania swobody kontraktowej przez ekonomicznie silniejszych partnerów, wymuszających długie terminy zapłaty.

Ze względu na to, że celem projektowanej regulacji jest wprowadzenie nowych instrumentów ochrony wierzycieli, zakres przedmiotowy projektowanej ustawy jest ograniczony do odpłatnego świadczenia usług lub dostarczania towarów. Z celu regulacji wynika, że obejmuje ona umowy wzajemne, w których obowiązek zapłaty stanowi ekwiwalent świadczenia niepieniężnego, zgodnie z art. 487 § 2 Kodeksu cywilnego.

Z zakresu przedmiotowego ustawy wyłączono, ze względu na specyfikę, świadczenie usług związanych z wykonywaniem czynności bankowych oraz kontrakty, których przedmiotem jest odpłatne dostarczanie towarów lub świadczenie usług, finansowane w całości lub w części ze środków międzynarodowych instytucji finansowych oraz środków pochodzących z bezzwrotnej pomocy Unii Europejskiej. W realizacji kontraktów są stosowane procedury tych instytucji, które dopuszczają terminy zapłaty dłuższe niż 30 dni. Ich skrócenie nie jest możliwe przy obecnym sposobie finansowania kontraktów, zgodnie z ustawą o finansach publicznych.

W ust. 2 rozszerzono zakres stosowania ustawy o podmioty prowadzące działalność określoną w art. 3 ustawy - Prawo działalności gospodarczej, tzn. o szeroko pojętą działalność rolniczą. Ma to na celu stworzenie możliwości korzystania z projektowanej regulacji producentom rolnym.

W ust. 3 zawarto wyłączenie obejmujące przedsiębiorców udzielających świadczeń zdrowotnych, apteki oraz hurtownie farmaceutyczne. Jest to uzasadnione szczególnym charakterem prowadzonej przez te podmioty działalności, niekorzystnymi skutkami dla budżetu państwa, a także potencjalną niemożnością zapewnienia obywatelom równości w dostępie do świadczeń zdrowotnych.

Do art. 2.

Przepis ust. 1 przypomina ogólną zasadę prawa cywilnego, sformułowaną w szczególności w art. 353, 354 i 488 Kc.

Przepis ust. 2 stanowi normatywną podstawę wprowadzenia do prawa polskiego nowego instrumentu wymuszającego dyscyplinę zapłaty bez ingerencji w swobodę stron, co do umownego określania terminów zapłaty. Mając na względzie zasadę wynikającą z art. 488 § 1 Kc (jednoczesność spełnienia świadczeń z umów wzajemnych), jak i to, że wydłużone terminy zapłaty są z reguły narzucane przez silniejszego ekonomicznie partnera i stanowią dla niego potencjalne źródło osiągania dodatkowego dochodu, projekt przewiduje opłatę za wymuszony „kredyt”. Innymi słowy, można określić dowolny termin zapłaty, ale nie za darmo, gdyż przeczyłoby to uczciwości w obrocie.

Projektowana regulacja opiera się na dwóch założeniach:

- 1) po upływie 30 dni od spełnienia świadczenia niepieniężnego i doręczenia faktury lub rachunku, dług pieniężny przekształca się w swoisty kredyt i rodzi po stronie dłużnika, na wezwanie wierzyciela, obowiązek zapłaty odsetek ustawowych, stanowiących cenę tego kredytu,

2) ustawa nie zmienia przepisów Kodeksu cywilnego dotyczących wymagalności świadczenia i skutków opóźnienia oraz zwłoki dłużnika. Zgodnie z art. 481 Kc, opóźnienie dłużnika w spełnieniu świadczenia pieniężnego daje wierzycielowi prawo żądania odsetek za opóźnienie, przy czym zazwyczaj (w braku odmiennego postanowienia stron) są to odsetki ustawowe. Zasada ta nie może być pominięta w umowach, których dotyczy niniejsza ustawa.

Przez odsetki ustawowe rozumie się odsetki w wysokości ustalonej każdorazowo w rozporządzeniu Rady Ministrów wydawanym na podstawie art. 359 § 3 Kc. Przyjęcie terminu trzydziestodniowego jako cezury dla konwersji zwykłej należności w „kredyt” jest uzasadnione z punktu widzenia uczciwej praktyki handlowej. Daje bowiem dłużnikowi możliwość zbadania otrzymanego świadczenia, a także rzetelności dokumentu rozliczeniowego.

Jeżeli strony określiły w umowie termin zapłaty dłuższy niż 30 dni, art. 2 ust. 2 projektu stanowi dla wierzyciela podstawę do naliczania odsetek ustawowych za okres począwszy od 31 dnia po łącznym spełnieniu dwóch przesłanek: wykonaniu własnego świadczenia i doręczeniu faktury lub rachunku - do dnia zapłaty. Odsetki te należą się nawet wtedy, gdy umówiony termin zapłaty jeszcze nie nastąpił, ale nie dłużej niż do dnia wymagalności świadczenia pieniężnego według umowy lub ustawy, zgodnie z Kodeksem cywilnym. Od dnia wymagalności, według Kodeksu cywilnego, należą się odsetki ustawowe na zasadach ogólnych (art. 481 Kodeksu).

Jeżeli strony w umowie nie określiły terminu zapłaty, powinna ona nastąpić na żądanie wierzyciela. Doręczenie faktury lub rachunku z wezwaniem do zapłaty pełni tę funkcję. Jeżeli zatem wierzyciel spełnił własne świadczenie i doręczył dłużnikowi fakturę lub rachunek, może żądać od niego odsetek ustawowych za opóźnienie.

Do art. 3.

W prawie cywilnym sprawa oznaczenia wysokości odsetek, zarówno kapitałowych jak i za opóźnienie, poddana jest woli stron. Odsetki ustawowe obowiązują dopiero w braku postanowienia umowy w tym zakresie. Projekt zakłada, że przewidziana w nim ochrona wierzyciela nie powinna ograniczać stron w możliwości umówienia się o odsetki wyższe niż przewidziane w niniejszej ustawie. Proponowany art. 3 umożliwia stronom ustalenie odsetek na wyższym poziomie. Jest to rozwiązanie zgodne z art. 481 § 2 zdanie 2 Kodeksu cywilnego.

Projekt nie przyjmuje wysokości odsetek proponowanych w dyrektywie UE nr 2000/35. Ze względu na poziom inflacji w krajach Unii Europejskiej wysokość odsetek według dyrektywy byłaby w polskich warunkach zupełnie nie satysfakcjonująca wierzyciela, więc rozwiązanie takie byłoby nieskuteczne. Przyjęta w projekcie wysokość odsetek ustawowych jest powszechnie znana i sprawiedliwa w stosunkach między przedsiębiorcami. Jako rozwiązanie korzystniejsze dla wierzyciela pozostaje ono w zgodzie z celem dyrektywy.

Poza rozstrzygnięciem projektu pozostaje problem zastrzegania nadmiernie wygórowanych odsetek. Jest to zagadnienie (zjawisko lichwy), które wykracza poza zakres proponowanej regulacji.

Do art. 4.

Przepis gwarantuje osiągnięcie podstawowego celu ustawy. Realna ochrona wierzyciela świadczenia pieniężnego będzie zapewniona tylko wówczas, gdy przepisy o odsetkach według niniejszej ustawy będą miały charakter *iuris cogentis*. Dlatego komentowany przepis wyłącza dopuszczalność ich umownego wyłączenia lub ograniczenia. Dzięki niemu projekt realizuje cel przeciwstawienia się nadużywaniu swobody umów na niekorzyść wierzyciela. Jednak wierzyciel nie musi odsetek dochodzić, jest to pozostawione jego decyzji. Roszczenie o

odsetki jako o świadczenie okresowe przedawnia się z upływem trzech lat (art. 118 Kc).

Do art. 5.

Analogicznie, jak w Kodeksie cywilnym (por. art. 481 § 3 Kc), możliwość żądania odsetek nie może pozbawiać wierzyciela roszczenia o odszkodowanie w sytuacji, gdy dłużnik ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną zwłoką w spełnieniu świadczenia pieniężnego w terminie. W takim przypadku na zakres odpowiedzialności nie będzie miało wpływu żądanie odsetek ustawowych po upływie 30 dni od dnia spełnienia świadczenia niepieniężnego i doręczenia faktury lub rachunku. Znajdą tu zastosowanie ogólne przepisy o odpowiedzialności odszkodowawczej.

Do art. 6.

Przepis proponuje okres trzech miesięcy *vacatio legis* niezbędny do zapoznania się uczestników obrotu z przyjętymi rozwiązaniami i umożliwiającą ich uwzględnienie w transakcjach gospodarczych.

Projekt ustawy nie przewiduje wydawania na jego podstawie żadnych aktów wykonawczych.

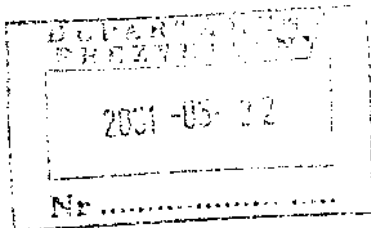
Zakłada się, że wejście w życie ustawy nie spowoduje skutków finansowych dla budżetu państwa.

**SEKRETARZ
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
Jack Saryusz-Wolski**

Sekr. Min. JSW/1487/2001/DLE/GL

Warszawa, 21.05 maja 2001r.

**Pani
Jolanta Rusiniak
p.o. Sekretarza Rady Ministrów**

Opinia o zgodności projektu ustawy o terminach zapłaty w obrocie gospodarczym, z prawem Unii Europejskiej, wyrażona na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. Nr 106, poz. 494) przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Ministra Jacka Saryusz-Wolskiego, działającego z upoważnienia Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej

1. Przedstawiony projekt ustawy o terminach zapłaty (RM-10-69-01) ma na celu zwalczanie długich okresów zapłaty w obrocie gospodarczym z udziałem małych przedsiębiorców. W prawie europejskim, małych i średnich przedsiębiorców przed opóźnioną zapłatą chronią postanowienia Dyrektywy 2000/35/WE w sprawie zwalczania opóźnień płatności w transakcjach handlowych (Dz. Urz. nr L200 z 8 sierpnia 2000 r.).
2. Art. 3 ust. 2 Dyrektywy 2000/35/WE pozwala przyjąć szczególne rozwiązania dotyczące odsetek ustawowych dla pewnych kategorii umów. Art. 1 projektu ustawy o terminach w obrocie gospodarczym stanowi, że ustawę będzie stosować się do niektórych, określonych typów umów w obrocie gospodarczym. Rozwiązanie przyjęte w projekcie ustawy jest zatem dozwolone na podstawie Dyrektywy, która przewiduje możliwość przyjęcia szczególnie korzystnych dla wierzycieli zasad naliczania odsetek ustawowych w niektórych stosunkach umownych.

3. W myśl art. 3 ust. 1 Dyrektywy 2000/35/WE odsetki ustawowe przysługują wierzycielowi, gdy zapłata nie nastąpiła:

- w terminie przewidzianym w umowie (art. 3 ust. 1 (a)) lub
- gdy termin zapłaty nie jest przewidziany w umowie i dłużnik nie wezwał wierzyciela (art. 3 ust. 1 (b)) a upłynęło 30 dni od określonych w Dyrektywie zdarzeń.

W myśl art. 2 ust. 2 projektu dłużnik zobowiązany będzie do zapłaty odsetek ustawowych po upływie określonych w projekcie zdarzeń, również wtedy, gdy strony przewidziały w umowie termin dłuższy niż 30 dni. Rozwiązanie przyjęte w projekcie wykracza poza normy Dyrektywy, ponieważ jednak odnosi się tylko do wybranych kategorii umów, nie jest sprzeczne z Dyrektywą 2000/35/WE.

4. Dyrektywa 2000/35/WE art.3 ust 1(d) przewiduje, że w przypadku spóźnionej zapłaty wierzycielowi będą, za wskazane w niej okresy, przysługiwały „odsetki ustawowe”. Wysokość odsetek ustawowych zgodnie z Dyrektywą nie może być niższa niż ustalona przez Europejski Bank Centralny stopa procentowa na dzień poprzedzający rozpoczęcie półrocza, za który naliczane są odsetki dla głównych operacji refinansowych, powiększona o co najmniej siedem punktów procentowych.

Projekt ustawy nakazuje stosować odsetki w rozumieniu Kodeksu cywilnego. Do czasu przystąpienia Polski do Unii Walutowej i Monetarnej takie rozwiązanie jest dopuszczalne.

5. Aby w pełni wdrożyć do prawa polskiego normy Dyrektywy 2000/35/WE należy wprowadzić do projektu ustawy przepis stanowiący, iż w umowach między przedsiębiorcami i władzami publicznymi wierzycielowi przysługują – niezależnie od wezwania wierzyciela do zapłaty – odsetki ustawowe za okres począwszy od 31 dnia po spełnieniu świadczenia niepieniężnego i doręczenia faktury lub rachunku, gdy termin zapłaty nie jest określony w umowie lub nie wynika z właściwości zobowiązania.

Opisana norma wdroży do prawa polskiego normę art. 3 ust. 1 (b) Dyrektywy 2000/35/WE. Obowiązujące prawo polskie, gdy termin zapłaty nie wynika z umowy lub ustawy albo właściwości zobowiązania, nakłada na wierzyciela obowiązek zapłaty odsetek od chwili wezwania dłużnika do spełnienia świadczenia (art. 455 w zw. z 481§1 k.c.). Przepis Dyrektywy nie ingeruje w postanowienia umowy o terminie spełnienia świadczenia, a jedynie dla celów naliczania odsetek ustawowych zwalnia wierzyciela z wezwania dłużnika do zapłaty.

Proponowana powyżej w pkt 5 norma miałaby zakres podmiotowy odpowiadający zasadniczemu zakresowi przedmiotowemu Dyrektywy 2000/35/WE. Zakres przedmiotowy Dyrektywy 2000/35/WE obejmuje umowy z udziałem podmiotów i osób prowadzących działalność gospodarczą lub zawodową lub z udziałem władz publicznych (art. 2 pkt 1 Dyrektywy). Władzami publicznymi w rozumieniu Dyrektywy 2000/35/WE są władze publiczne i jednostki zamawiające w rozumieniu Dyrektyw o zamówieniach publicznych oraz. Władzami publicznymi w rozumieniu Dyrektyw o zamówieniach publicznych są organy państwowe, regionalne lub lokalne, lub inne ciała prawa publicznego lub w których ponad połowa ciała zarządzającego powoływana jest przez te organy.

W konkluzji stwierdzam, iż projekt ustawy o terminach zapłaty w obrocie gospodarczym jest, z zastrzeżeniem określonym w pkt 5 opinii, zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Do uprzejmej wiadomości:
Pan Bernard Błaszczak
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Gospodarki

Tłoczono z polecenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Skierowano do druku 11 czerwca 2001 r.

Cena - 0,93 zł + 22% VAT

III kadencja

Pan

Maciej Płażyński

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 29 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o regulacji zaległości płatniczych za towary i usługi.

Do reprezentowania wnioskodawców upoważniamy posła Adama Biele.

(-) Mariusz Ambroziak; (-) Krzysztof Anuszkiewicz; (-) Adam Biela;
(-) Ryszard Brejza; (-) Janusz Brzeski; (-) Andrzej Chrzanowski; (-) Józef Dąbrowski; (-) Marian Dembiński; (-) Henryk Dykty; (-) Leszek Franciszek Dziamski; (-) Barbara Frączek; (-) Roman Giedroń; (-) Stanisław Marian Grzonkowski; (-) Jacek Janiszewski; (-) Stanisław Kalemba; (-) Władysław Kielian; (-) Krzysztof Kłak; (-) Józef Korpak; (-) Stanisław Kracik; (-) Janina Kraus; (-) Piotr Krutul; (-) Dariusz Kubiak; (-) Mirosław Kukliński; (-) Antoni Macierewicz; (-) Ryszard Matusiak; (-) Konstanty Miodowicz; (-) Józef Mozolewski; (-) Witold Nieduszyński; (-) Halina Nowina-Konopka; (-) Paweł Nowok; (-) Jan Oraniec; (-) Andrzej Osnowski; (-) Bogdan Pęk; (-) Grzegorz Piechowiak; (-) Jerzy Polaczek; (-) Marian Poślednik; (-) Zdzisław Pupa; (-) Jan Rulewski; (-) Zbigniew Rynasiewicz; (-) Czesław Ryszka; (-) Waldemar Mieczysław Sikora; (-) Anna Sobecka; (-) Czesław Sobierajski; (-) Marian Sołtysiewicz; (-) Jacek Swakoń; (-) Franciszek Szelwicki; (-) Stanisław Szwed; (-) Zbigniew Szymański; (-) Krzysztof Tchorzewski; (-) Ewa Tomaszewska; (-) Jacek Tworkowski; (-) Antoni Tyczka; (-) Ryszard Wawryniewicz; (-) Marek Jan Wójcik; (-) Tomasz Feliks Wójcik; (-) Stanisław Zajac; (-) Marek Zieliński.

Projekt

Ustawa o regulacji zaległości płatniczych za towary lub usługi

Art. 1.

Ustawa reguluje sposób zachowania się podmiotów gospodarczych wobec innych podmiotów gospodarczych będących osobami prawnymi, osobami fizycznymi lub jednostkami organizacyjnymi nie mającymi osobowości prawnej, które zalegają z płatnością za nabyte towary lub usługi.

Art. 2

Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) dłużniku – należy przez to rozumieć osobę prawną, osobę fizyczną lub jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej, która zalega z płatnością za nabyte towary lub usługi przez okres co najmniej dwóch miesięcy liczony od ustalonej daty płatności określonej na dokumencie kupna-sprzedaży lub fakturze za towary lub usługi;
- 2) podmiocie gospodarczym oczekującym na zapłatę za sprzedany towar lub usługi, zwanym w skrócie podmiotem oczekującym zapłaty – należy przez to rozumieć podmiot gospodarczy, który jest osobą prawną, osobą fizyczną lub jednostką organizacyjną nie mającą osobowości prawnej, wobec której nie uiszczono zapłaty za sprzedane towary lub usługi przez okres co najmniej dwóch miesięcy, liczony od ustalonej daty płatności określonej na dokumencie kupna-sprzedaży lub fakturze;
- 3) kwocie zalegającej zapłaty – należy przez to rozumieć kwotę nie mniejszą od jednego tysiąca zł, nieuregulowanej zaległości płatniczej za towary lub usługi zalegają przez co najmniej dwa miesiące od daty płatności, określonej w dokumencie kupna-sprzedaży lub fakturze sprzedaży towaru lub usługi, zrewaloryzowanej o wskaźnik inflacji cen towarów i usług konsumpcji ustalony przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego i ogłoszony w Monitorze Polskim;
- 4) dokumencie kupna-sprzedaży – należy przez to rozumieć umowę kupna-sprzedaży, fakturę lub inny dokument stanowiący dowód kupna-sprzedaży, na którym określona jest cena zapłaty oraz data płatności;
- 5) podmiocie sprzedającym – należy przez to rozumieć podmiot gospodarczy sprzedający towar lub świadczone usługi, za które wystawiony jest dokument kupna-sprzedaży;

- 6) nabywcy – należy przez to rozumieć osobę prawną, osobę fizyczną lub jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej, która nabyła towar lub świadczoną usługę i na którą wystawiono dokument kupna-sprzedaży.

Art. 3.

1. Do kategorii przychodów zalicza się kwotę uzyskaną przez podmiot gospodarczy dopiero po zapłaceniu przez nabywcę faktury za nabyty towar lub świadczoną usługę, wystawiony przez sprzedającego;
2. Kwota zalegającej zapłaty nie podlega naliczaniu podatku dochodowego od osób fizycznych lub podatku dochodowego od osób prawnych.

Art. 4.

Podmiotowi oczekującym zapłaty przysługuje hipoteka na nieruchomościach dłużnika z tytułu kwoty zalegającej zapłaty, zwana dalej „hipoteką przymusową z tytułu zalegającej zapłaty”.

Art. 5.

1. Podmiot oczekujący zapłaty może złożyć wniosek do właściwego miejscowo, ze względu na siedzibę dłużnika, sądu rejonowego Wydział Ksiąg Wieczystych o założenie hipoteki przymusowej z tytułu zalegającej zapłaty, o której mowa w art. 4. wraz z oryginałami dokumentów kupna-sprzedaży, o których mowa w art. 2. pkt. 4.
2. Opłata związana z założeniem wniosku, o którym mowa w ust. 1 wynosi 10 zł.
3. Po zweryfikowaniu wiarygodności przedstawionych dokumentów sąd, nie później niż w miesiąc od daty złożenia wniosku, o którym mowa w ust. 1., powiadamia dłużnika o złożeniu hipoteki przymusowej na jego nieruchomości.

Art. 6.

1. Hipoteka przymusowa z tytułu zalegającej zapłaty powstaje przez dokonanie wpisu do księgi wieczystej przez właściwy sąd rejonowy, z zastrzeżeniem art. 8. ust.2.
2. Podstawą wpisu hipoteki przymusowej, o której mowa w ust. 1. jest doręczone zawiadomienie, o którym mowa w art. 5. ust. 3 dotyczące decyzji:
 - 1) ustalającej wysokość zobowiązania kwoty zapłaty;
 - 2) wysokość zaległości płatniczej wobec zobowiązania kwoty zapłaty.

Art. 7.

Hipoteka przymusowa z tytułu zalegającej zapłaty jest skuteczna wobec likwidowanego właściciela przedmiotu hipoteki i o jej zaspokojeniu decyduje kolejność wniosków o dokonanie wpisu z zastrzeżeniem przepisów art. 36 ustawy ordynacja podatkowa (Dz. U.).

Art. 8.

1. Podmiot oczekujący zapłaty może wystąpić z wnioskiem o założenie księgi wieczystej dla nieruchomości dłużnika, jeżeli ten nie ma ustanowionej księgi wieczystej.
2. Jeżeli przedmiot hipoteki przymusowej z tytułu zalegającej zapłaty nie posiada księgi wieczystej, zabezpieczenie zobowiązań płatniczych dokonywane jest przez złożenie, przez podmiot oczekujący zapłaty, wniosku o wpis do zbioru dokumentów.
3. Koszty założenia i wpisu do księgi wieczystej, o której mowa w ust. 1. lub koszty wpisu do zbioru dokumentów, o których mowa w ust. 2., zobowiązują dłużnika.

Art. 9.

Wzory wniosków, o których mowa w art. 5. i art. 8. określi w rozporządzeniu minister właściwy do spraw finansów publicznych.

Art. 10.

Dłużnik może uzyskać likwidację hipoteki przymusowej, o której mowa w art. 6.; zamknięcie księgi wieczystej, o której mowa w art. 8. ust. 1. lub wykreślenie wpisu ze zbioru dokumentów, o których mowa w art. 8. ust. 2., po przedstawieniu właściwemu sądowi rejonowemu dowodu wpłaty bankowej przekazanej na konta podmiotu oczekującego zapłaty, kwoty zalegającej zapłaty oraz kosztów postępowania sądowego.

Art. 11.

1. Minister właściwy do spraw finansów publicznych utworzy Centralny Rejestr Dłużników obejmujący osoby prawne lub fizyczne, dla których ustanowioną hipotekę przymusową, o której mowa w art. 4-9.

2. Z wnioskiem o wpis do Centralnego Rejestru Wniosków występuje sąd rejonowy, który ustanowił hipotekę przymusową, o której mowa w art. 6.
3. Wniosek, o którym mowa w ust. 2 sąd rejonowy winien złożyć nie później niż w 7 dni od dnia założenia hipoteki przymusowej.
4. Likwidacja wpisu w Centralnym Rejestrze Dłużników jest możliwa w rok po likwidacji hipoteki przymusowej, określonej w art. 10.
5. Wzory wniosku, o którym mowa w ust. 2. oraz szczegółowe zasady funkcjonowania Centralnego Rejestru Dłużników określi, nie później niż w miesiąc od dnia wejścia w życie ustawy, minister właściwy do spraw finansów publicznych w drodze rozporządzenia kierując się wytycznymi określonymi w ust. 1-4.

Art. 12.

1. Na wniosek podmiotu oczekującego zapłaty, który ustanowił hipotekę przymusową, o której mowa w art. 10., właściwy miejscowo dla jego miejsca zamieszkiwania urząd skarbowy, może wystawić świadectwo zaległości płatniczej za towar lub usługę.
2. Wartość nominalna świadectwa, o którym mowa w ust. 1., jest równa kwocie zalegającej zapłaty zgodnie z określeniem zawarty w art. 2. pkt. 3.
3. Świadectwo zaległości płatniczej za towar lub usługę jest imiennym papierem wartościowym, który podlega zbyciu.
4. Zasady obrotu świadectwami, o których mowa w ust. 1-3 wraz ze wzorem świadectwa określi Komisja Papierów Wartościowych i Giełd w okresie nie dłuższym niż miesiąc od dnia wejścia w życie ustawy.
5. Koszty wydania zaświadczenia, świadectwa, o którym mowa w ust. 1-4 pokrywa zainteresowany jego wydaniem. Opłata ta wynosi 100 zł od świadectwa.

Art. 13.

Ustawa wchodzi w życie po upływie dwóch miesięcy od dnia jej ogłoszenia.

Uzasadnienie

Jednym z najpoważniejszych problemów, jaki stoi przed podmiotami gospodarczymi w dobie przemian makrosystemowych w Polsce, jest płynność finansowa. Polskie firmy borykają się z nieprzełkniętymi trudnościami, zmierzającymi do poprawy swojego *standingu* poprzez restrukturyzację, która zapewnia zmniejszenie kosztów produkcji oraz poprawy jakości swoich produktów i świadczonych usług. Obecnie dla wielu polskich firm przestał istnieć problem jakości wyrobów gdyż znajdują one nabywców na rynku. Problemem dla nich nie jest też sprzedaż towarów i usług na rynku. Istotny problem, jak do tej pory nie rozwiązany w polskim systemie gospodarczym, jest uzyskanie należnej zapłaty za sprzedane towary lub świadczone usługi. Nie zapłacone należności za nabyte towary lub usługi są w stanie załamać płynność finansową najlepszych firm, a zwłaszcza małych i średnich, które dają pracę wielu osobom w społecznościach lokalnych. Upadek tych firm z powodu braku płynności finansowej zaowocuje dalszym wzrostem bezrobocia w polskich gminach.

Jak do tej pory istniejący w Polsce system prawno – gospodarczy nie dostarcza instrumentów pozwalających skutecznie „leczyć” brak płynności finansowej polskich firm oraz zapobiegać profilaktycznie upadkowi tych firm z powodu nie zapłaconych należności za towary i usługi. Tworzą się przez to nowe ogniwa łańcucha zadłużeń polskich podmiotów gospodarczych. Zdarza się również i tak paradoksalnie, że nieuczciwy dłużnik jest w lepszej sytuacji niż podmiot, który sprzedał mu w dobrej wierze towar poszukiwany na rynku, lecz nie otrzymał za niego należnej zapłaty. Dopóty, dopóki taka sytuacja będzie mogła trwać bezkarnie, będziemy jeszcze obserwowali wiele patologii w polskim życiu gospodarczym.

Projekt proponowanej ustawy daje możliwość wykorzystania następujących instrumentów prawno – gospodarczych, które mają za zadanie zapobiegać wynaturzeniom w funkcjonowaniu polskich podmiotów gospodarczych:

1. hipoteka przymusowa z tytułu zalegającej zapłaty;
2. Centralny Rejestr Dłużników;
3. świadectwo zaległości płatniczej jako nowy instrument rynku kapitałowego.

Upowszechnienie funkcjonowania tych instrumentów przyczyni się do:

- wzrostu poczucia odpowiedzialności moralnej w polskiej gospodarce;
- poprawy kondycji finansowej polskich podmiotów gospodarczych czemu towarzyszyć będzie wzrost poczucia bezpieczeństwa finansowego w relacjach gospodarczych na rynku towarów i usług, a także polepszenia ich płynności finansowej;
- lepszego wywiązywania się przez te podmioty z obowiązków podatkowych wobec państwa;
- uchronienia wielu małych i średnich firm przed upadłością spowodowaną aktualnymi lub potencjalnymi zaległościami wobec tych firm;
- częściowego rozwiązania „łańcucha zadłużeń płatniczych” polskich podmiotów gospodarczych;
- zmniejszenia się bezrobocia, zwłaszcza w gminach małomiasteczkowych i wiejskich, gdzie funkcjonują podmioty gospodarcze zagrożone upadłością z powodu braku płynności finansowej, zatrudniające od kilku do kilkunastu osób (lub więcej).

Proponowane rozwiązania rodzą skutki dla budżetu państwa w punkcie dotyczącym powołania Centralnego Rejestru Dłużników, jednak koszty te byłyby pokrywane z przychodów związanych z wystawianiem świadectw zaległości płatniczej przez urzędy skarbowe.

Problem zwalczania opóźnionych płatności w obrotach handlowych znalazł wyraz w zaleceniu Komisji Europejskiej z dnia 12 maja 1995 r. w sprawie terminów płatności w transakcjach gospodarczych. Ponieważ w ciągu 5 lat nie zanotowano żadnej poprawy sytuacji w omawianej materii, Parlament Europejski wraz z Radą Unii Europejskiej przyjął 29 czerwca 2000 r. dyrektywę (2000/30/EC) w sprawie zwalczania opóźnionych płatności w obrocie handlowym.

Warszawa, dnia 14 maja 2001 r.

Pan
Maciej Płażyński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia
w sprawie zgodności poselskiego projektu ustawy zmianie ustawy o regulacji zaległości
płatniczych za towary i usługi
z prawem Unii Europejskiej

Na podstawie art. 31 ust. 7 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. - Regulamin Sejmu (M.P. z 1998 r. Nr 44, poz. 618 z późniejszymi zmianami) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Przedmiotem projektu ustawy o regulacji zaległości płatniczych za towary i usługi jest sposób zachowania się podmiotów gospodarczych wobec innych podmiotów gospodarczych, które zalegają z płatnością za nabyte towary lub usługi (art. 1) . Ustawa wprowadza definicje używanych pojęć. Zgodnie z art. 4 projektu zabezpieczeniem zapłaty na rzecz podmiotu gospodarczego z tytułu dostarczonych na rzecz innego podmiotu gospodarczego towarów i usług ma być hipoteka na nieruchomościach dłużnika. Ustawa przewiduje specjalny tryb ustanawiania takiej hipoteki.

2. Stan prawa wspólnotowego w materii objętej projektem

Obowiązujące prawo Wspólnoty Europejskiej w zakresie poddanym regulacji projektu obejmuje Dyrektywę nr 2000/35/EC Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 czerwca 2000 r. W sprawie zwalczania opóźnionych płatności w transakcjach handlowych (uzasadnienie do projektu zawiera nieprawidłowe oznaczenie Dyrektywy). Zgodnie z postanowieniami tej Dyrektywy państwa członkowskie UE zostały zobowiązane do wdrożenia systemu zapewniającego terminowe regulowanie należności z tytułu umów handlowych (w tym do wprowadzenia zasady, zgodnie z którą wierzycielowi, w przypadku opóźnienia w dokonaniu płatności należą się odsetki [przy możliwości wprowadzenia pewnych wyjątków]). Dyrektywa wprowadza także postanowienia dotyczące uprawnień organizacji zrzeszających małe i średnie przedsiębiorstwa w zakresie uprawnień do żądania zaprzestania określonych praktyk

stosowanych przez kontrahentów handlowych takich podmiotów, wprowadzenia zasady dotyczącej prawa zatrzymania własności, terminu dla otrzymania tytułu wykonawczego.

3. Układ Europejski

Żadne z postanowień Układu ustanawiającego stowarzyszenie Polski ze Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi (Układ Europejski) nie dotyczy bezpośrednio materii objętej zakresem omawianego projektu. Tym niemniej zgodnie z art. 68 Układu Europejskiego Polska zobowiązała się do dołożenia najlepszej staranności w dostosowaniu swojego prawa do prawa wspólnotowego.

4. Analiza przepisów projektu

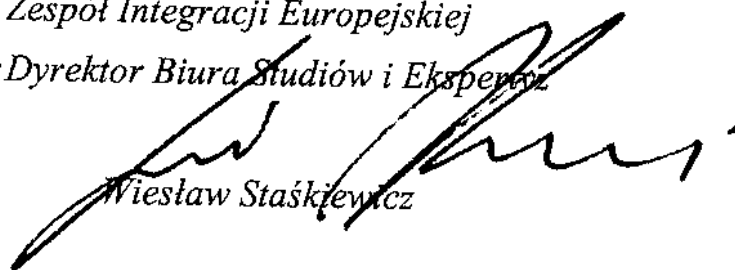
Zakres przedmiotowy projektu ustawy jest regulowany przepisami prawa Unii Europejskiej, w tym w szczególności postanowieniami omawianej Dyrektywy. Projekt wprowadza zasady, które nie są bezpośrednio regulowane przepisami Dyrektywy, w tym nie zawiera postanowień dotyczących maksymalnych terminów dla uzyskania tytułu wykonawczego przeciwko dłużnikowi, natomiast wprowadza dodatkowe środki służące dłużnikowi dla zabezpieczenia jego roszczeń.

5. Konkluzja

Projekt ustawy o regulacji zaległości płatniczych za towary i usługi jest objęty zakresem obowiązującego prawa wspólnotowego i obowiązkiem dostosowawczym wynikającym z Układu Europejskiego. Projekt ten nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej, tym niemniej nie stanowi pełnej harmonizacji z tym prawem.

Opracował: Zespół Integracji Europejskiej

Akceptował: Dyrektor Biura Studiów i Ekspertyz

Wiesław Staśkiewicz

Deskryptory bazy REX: Unia Europejska, prawo cywilne, zobowiązania

Tłoczono z polecenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Skierowano do druku 23 maja 2001 r.

Cena - 0,48 zł + 22% VAT

